

**შრომითი მიგრაცია - საქართველო,
აღმოსავლეთის პარტნიორობა და
ვიზალიბერალიზაცია**

გურამ საფარიძე,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის დოქტორანტი

შესავალი

თანამედროვე გლობალიზებულ სამყაროში მოსახლეობის მიგრაციის პროცესები უფრო და უფრო აქტუალური ხდება. ეს განსაკუთრებით შეეხება შრომით მიგრაციას, რისი ძირითადი მიზეზია დისბალანსები შრომით და სხვა რესურსების ბაზრებზე. პროცესები საქართველოსაც შეეხო, აქედან გამომდინარე, დიდია საზოგადოების ინტერესი აღნიშნულ პრობლემატიკასთან დაკავშირებით. განვითარების მოცემულ ეტაპზე შრომითი მიგრაცია, როგორც ეკონომიკური განვითარების აუცილებელი ელემენტი, აღიარებულ უნდა იქნას ეროვნული სტრატეგიის ნაწილად და გამყარდეს ინსტიტუციურად.

საკვანძო სიტყვები: შრომითი მიგრაცია, ვიზალიბერალიზაცია.

ძირითადი ტექსტი

შრომითი მიგრაციის და დიასპორის საკითხები ჩვენი ქვეყნისათვის მნიშვნელოვანია და მოითხოვს განსაკუთრებულ სიფრთხილეს და ყურადღებას. საკითხი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ევროინტეგრაციის პროცესში[1;8;12;].

საქართველო სიღიავის მაღალი ხარისხის ქვეყანას წარმოადგენს, რაშიც იგულისხმება მოქალაქეთა საზღვარგარეთ საცხოვრებლად და სამუშაოდ გადაადგილების მაღალი ინტენსივობა. აქედან გამომდინარე, ქვეყანას გააჩნია საკმაოდ დიდი დიასპორა საზღვარგარეთ.

სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური მიზეზებით 1990-იან წლებში საქართველოდან მოსახლეობის გადინებამ მასიური ხასიათი მიიღო. 1991 წლის მონაცემებით საქართველოს მოსახლეობა 5 460 ათასკაცს შეადგენდა, აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური წარმონაქმნების ჩათვლით, რომლებშიც მაშინ ცხოვრობდა 650 ათასი კაცი. 2016 წლის იანვრის მონაცემებით ამჟამინდელი მოსახლეობა შემცირებულია 3 720 ათას კაცამდე. საქართველოს ამჟამად კონტროლირებად ტერიტორიაზე მოსახლეობა ამ პერიოდის განმავლობაში ბუნებრივი მატების მცირეოდენი დადებითი სალდოს მიუხედავად ერთ მილიონზე მეტით არის შემცირებული, რაც ქვეყნის გარეთ მიგრაციითაა გამოწვეული. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქვეყნის შიგნით იძულებით მიგრირებულ საქართველოს მოქალაქეთა რაოდენობა შეადგენს 273 411-ს [14] .

მიგრაციის უმნიშვნელოვანეს მიზეზს ეკონომიკური მდგომარეობა წარმოადგენს. საქართველოდან მძლავრი მიგრაციული ტალღის უმთავრესი მიზეზი მკვეთრი ეკონომიკური ვარდნაა, რომელიც გასული საუკუნის ბოლო ათწლეულის პირველ ნახევარში დაფიქსირდა [11]. ხსენებულმა ტალღამ პიკს 1995 წელს მიაღწია. მიგრაციის პროცესი დინამიკაში რამდენიმე წლით ჩამორჩებოდა ეკონომიკურ ვარდნას, რაც განპირობებული იყო იმით, რომ მოქალაქეებს გააჩნდათ სიტუაციის გამოსწორების გარკვეული მოლოდინი, ამავე დროს მიგრირების და ახალ ადგილზე ფეხის მოკიდების პროცესი დროში განვლილ მოვლენას წარმოადგენს.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ საქართველომ დაიწყო ეტაპობრივი ინტეგრაცია მსოფლიო მიგრაციულ სისტემაში. დღითიდღე იზრდებოდა არალეგალური ემიგრანტების რაოდენობა, რომლებმაც სამშობლო თავის გადარჩენის მიზნით დატოვეს. 2001 წლის პირველი იანვრის მდგომარეობით, საქართველოს გარე მიგრაციის შედეგად 995 ათასი კაცი დააკლდა, აქედან რუსეთში გადაადგილდა 670 ათასი, უკრაინაში 40 ათასი, ყოფილი საბჭოთა კავშირის დარჩენილ სივრცეში განაწილდა 50 ათასიკაცი. საზღვარგარეთის სხვა ქვეყნებში გა-

დაადგილდა 235 ათასიკაცი, აქედან: საბერძნეთში– 100 ათასი, გერმანიაში– 30 ათასი, ჰოლანდიაში– 30 ათასი, თურქეთში– 20 ათასი, აშშ-ში– 15 ათასიკაცი.

თანდათან იცვლება საქართველოდან ემიგრაციის ხასიათი, ამპლიტუდა და მიმართულებები. დღეს ქართველ მიგრანტთა ჯგუფები და ნაკადები მკვიდრდება და მიემართება მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში. [9]

მიგრანტთა სამთავრობო კომისიის „საქართველოს 2015 წლის მიგრაციის პროფილის“ მიხედვით, რომელიც, თავის მხრივ, ეყრდნობა გაეროს სოციალურ და ეკონომიკურ საკითხთა დეპარტამენტის მონაცემებს, 2013 წელს ემიგრანტების საერთო რაოდენობა შეადგენდა 738 733 ადამიანს და აქედან 108 728 ადამიანი ევრო-28-ის ქვეყნებზე მოდიოდა. ქართველი ემიგრანტების ნახევარზე მეტისთვის ბინადრობის ძირითად ქვეყანას რუსეთი წარმოადგენს.

საქართველოდან მიგრირებული ადამიანების რაოდენობა ქვეყანაში მცხოვრები მოსახლეობის რაოდენობის თითქმის 20%-ს შეადგენს. თანამედროვე პერიოდის მიგრაციის მაჩვენებლები 1 და 2 ცხრილებშია მოყვანილი:

ცხრილი 1. მიგრაციის მაჩვენებლები 2001-2015წწ. (ათასი კაცი)

წელი	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
საღდო	-32,6	-27,8	-27,5	5,5	76,3	-12,1	-20,7	-10,2	34,2	18,1	20,2	-21,5	-2,6	-6,5	-3,4

საქართველოს ევროკავშირთან მიგრაციული ნაკადების მოცულობა ბოლო წლებში უმნიშვნელოა. ქვეყნებიდან ლიდერობს საბერძნეთი, საიდანაც ბოლო წლებში ფიქსირდება დადებითი საღდო, რაც ნიშნავს იმას, რომ იქედან უფრო მეტი ადამიანი შემოდის, უფრო სწორად, ბრუნდება. მაგალითად, 2014 წელს საბერძნეთში მიგრირებული იყო 371, ხოლო საბერძნეთიდან საქართველოში ჩამოვიდა 997 ადამიანი. ამის მიზე-

**ცხრილი 2. მიგრაციული ნაკადების დინამიკა საქართველოში,
2012-2015წწ (ათასი კაცი)***

წელი	2012	2013	2014	2015
ემიგრაცია	90,6	95	88,7	96
იმიგრაცია	69	92,5	82,2	92,6
სულ	159,6	187,5	170,9	188,6

* საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს მიგრაციის კონტროლის დეპარტამენტის მასალები

ზია საბერძნეთში ბოლო წლებში გაუარესებული ეკონომიკური მდგომარეობა.

გაეროს მონაცემებით 2015 წელს მსოფლიოში 243 მლნ. საერთაშორისო მიგრანტი დაფიქსირდა, რაც მსოფლიო მოსახლეობის 3,3%-ს შეადგენს. მათგან თითქმის 2/3 შრომითი მიგრანტია. აღნიშნული მიგრანტების მიერ საკუთარი მოქალაქეობის ქვეყნებში გადაგზავნილი ფულადი თანხების მოცულობა წელიწადში 500 მლრდ აშშ დოლარს აღემატება.

სტატისტიკური მონაცემები შრომითი მიგრაციის შესახებ, ზოგადი მიგრაციული ნაკადებიდან სპეციალიზირებულად გამოყოფილი ინფორმაცია საქართველოში შრომითი მიგრანტების რაოდენობის და მათი დასაქმების სფეროების, ასევე, საქართველოდან შრომითი მიგრაციით გასულთა რაოდენობისა და სფეროების მიხედვით, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურს არ გააჩნია. მიგრაციის საერთო რაოდენობიდან შრომითი მიგრანტების გამოყოფა ისედაც რთული პრობლემაა და უფრო მეტად პირობით ხასიათს ატარებს, რამდენადაც ხშირ შემთხვევაში დასაქმების და სხვა მიზეზები ერთდროულად მოქმედებენ.

შედარებით რელევანტური მაჩვენებელი, რომლითაც შეიძლება შრომით მიგრაციის სიდიდეზე და გავლენაზე ვისაუბროთ, ეს არის საქართველოში შემოსული უცხოური

გზავნილების მოცულობა, რომლის მნიშვნელოვანი ნაწილი და-საქმებიდან მიღებული შემოსავლებიდან მოდის. მაგალითად, 2016 წელს ამგვარი გზავნილების ოდენობამ 736 მლნ აშშ. დოლარი შეადგინა. დოლარის საშუალო წლიური კურსის მი-ხედვით ეს არის 1 766 მლნ. ლარი რაც ქვეყნის წლიური მშპ-ის 5%-ის ტოლია. იმავე წელს საქართველოდან გადაირიცხა 177,5 მლნ. აშშ დოლარი.

მთელი მსოფლიოდან მრავალმილიონიანი უცხოური სამუ-შაო ძალა განუწყვეტილად მიედინება ევროპასა და ამერიკაში, რასაც მიმღებ ქვეყანაში უმუშევრობის დონის გაზრდის პრო-ბლემა არ შეუქმნია, მაშინაც კი, როდესაც მიგრაცია უფრო მა-სიური იყო და ეს აიხსნება მიგრირებული სამუშაო ძალის გან-საკუთრებული მობილობით.

გადასვლასთან დაკავშირებული ხარჯები მრავალგვარია: ფორმალური, ფინანსური, ტრანსპორტირების, ახალი საცხო-ვრებელი ადგილის, სამუშაოს ძებნის, ოჯახიდან, ნათესაობი-დან, მეგობრებიდან მოწყვეტის, რესოციალიზაციის, ენობრივი ბარიერის გადალახვის, თაღლითობის მსხვერპლად გახდომის, სოციალური დაუცველობის. შრომითი რესურსის გადაადგი-ლების ნეგატიურ სოციალურ ეფექტს ოჯახების მთლიანობის რღვევა წარმოადგენს, რაც განსაკუთრებით მწვავედ აისახება აოჯახის არასრულწლოვან წევრებზე.

ხშირად მიგრაციის შესახებ გადანწყვეტილება მიიღება არა მხოლოდ ინდივიდის, არამედ ოჯახის, სანათესაოს, საა-ხლობლოს დონეზე. მიგრაციის მოტივატორად ითვლება არა მარტო ინდივიდუალური შემოსავლების, არამედ მთელი სა-ზოგადოების შემოსავლების მაქსიმიზაცია, რომელთა შორის შემოსავლებისა და ხარჯების გადანაწილება ხდება. გასათვა-ლისწინებელია არაფულადი მოტივაციური ფაქტორებიც, რო-გორებიცაა ოჯახურ-ნათესაური, ეთნო-სოციო-კულტურული დეტერმინანტები. მიგრანტისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ რამდენად მისაღებია ახალ გარემოში ცხოვრება და იმასაც, თუ რამდენად უმძიმს მას არსებული სოციო-კულტუ-

რული და ეროვნული სივრცის დატოვება.

მიგრაციისათვის მნიშვნელოვანია არამარტო ის, თუ რამდენად მიმზიდველია სხვაგან ცხოვრების პირობები, არამედ ისიც, თუ რა ღირებულებას წარმოადგენს შრომითი უნარები, რასაც პოტენციური მიგრანტი ფლობს და რამდენად მოთხოვნილია ეს უნარები მიმღები ქვეყნის შრომით ბაზარზე.

შრომით მიგრაციის პარალელურად არსებობს ე.წ. რეკრეაციული მიგრაციაც - ამ შემთხვევაში მიგრანტისთვის მეორეხარისხოვანია მიმღები ქვეყნის სამუშაო პირობები, მთავარია, რომ ამ ქვეყანაში მისაღები საცხოვრებელი პირობებია. ადამიანები მიგრირებენ ასევე სოციალური სტატუსის ამაღლების მიზნითაც.

შრომით მიგრაციას წარმომშობი ქვეყნისათვის ზოგადად, და კერძოდ, საქართველოსათვის, შემდეგი სარგებლები მოაქვს: 1. მიგრაცია ორმხრივად აწონასწორებს შრომის ბაზარს. მცირდება მასზე უშუალო ზეწოლა, თანაც გზავნილები ადიდებს ადგილობრივი მოსახლეობის მსყიდველობით უნარს, ზრდის ეკონომიკას და სტიმულს აძლევს დასაქმებას, ამავდროულად მოსახლეობის ნაწილს უარს ათქმევინებს შრომის ბაზარზე გასვლაზე; 2. მიიღწევა სახელმწიფო ფინანსების ეკონომია, რადგან საზოგადოებრივი დოვლათი მიგრანტებისთვის აღარ იწარმოება. ამ დოვლათს მიგრანტებისთვის უკვე მიმღები ქვეყანა იღებს თავზე; 3. იზრდება ფულადი გზავნილების მასშტაბები წარმომშობ ქვეყანაში. თუმცა, უცხოეთიდან გზავნილების სტაბილურობა გარკვეულ რისკებთან არის დაკავშირებული.

ყველაზე უფრო ძვირადღირებული, ადამიანური რესურსის გადინება, ადგილობრივ ეკონომიკაზე უარყოფით ზეგავლენასაც ახდენს, რამდენადაც ამ რესურსის შემადგენლობაში ეკონომიკურად მაღალაქტიური, შეძლებული ადამიანები შედიან. ღარიბი და დეკლარირებული ელემენტები საერთაშორისო მიგრაციულ დინებებში ნაკლებად მონაწილეობენ, თუნდაც ნაკლები ინფორმირებულობის გამო. მართალია, შრომითი მი-

გრაფია ანონასწორებს შრომის ბაზარს, რის შედეგად ჭარბი სამუშაო ძალა ტოვებს ადგილობრივ შრომით ბაზარს, მაგრამ სახელფასო კონკურენცია გაცილებით მეტ მუშახელს აიძულებს ქვეყნიდან გასვლას. შედეგად მცირდება მშპ და დასაქმება.

მიგრანტები გადასახადებს სამშობლოში აღარ იხდიან. ემიგრაციის ქვეყანაში საბიუჯეტო დანაკლისი უფრო მეტია, ვიდრე საზოგადოებრივი დოვლათის არწარმოების გამო მიღებული ეკონომია.

საქართველოს მსგავსმა მცირერიცხოვანმა ქვეყანამ, მოსახლეობის აღწარმოების თავისი მკვეთრად გამოხატული დასავლური ტიპით, ფრთხილი პოლიტიკა უნდა გაატაროს, რომ მიგრაცია აქციოს დროებით პროცესად უკეთესი პერიოდის დადგომამდე. ლიბერალური მიგრაციული პოლიტიკის გატარებას გამგზავნი ქვეყნიდან თან უნდა ახლდეს სწრაფი ეკონომიკური ზრდა, რაც შეიძლება მეტი ახალი სამუშაო ადგილის შექმნით. წინააღმდეგ შემთხვევაში დემოგრაფიული პრობლემები შეიძლება დემოგრაფიულ კატასტროფად იქცეს. თუმცა აქ ისიც უნდა ითქვას, რომ მიგრაციის ხელოვნური ბარიერების შექმნა არ არის გამოსავალი, ეს აფერხებს ეკონომიკის ჯანსაღ სტრუქტურირებას და ეკონომიკურ განვითარებას, ამწვავებს სოციალურ პრობლემებს.

მიგრაციით გამოწვეული დანაკლისის აღმოფხვრის მხრივ საინტერესოა ირლანდიის მაგალითი. ირლანდიაში, ისევე როგორც ზოგადად ევროპის ქვეყნებში, განსაკუთრებით ჩრდილოეთ ქვეყნებში მოსახლეობის ბუნებრივ მოძრაობას ნულთან მიახლოებული ბალანსი გააჩნია. მოსახლეობის რაოდენობა ამ ქვეყნებში ძირითადად მიგრაციის ხარჯზე იზრდება. ეს განსაკუთრებით შესამჩნევი იყო ირლანდიაში გასული საუკუნის 80-იან 90-იან წლებში, როდესაც წარმატებული ეკონომიკური ზრდის ფონზე გაიზარდა ირლანდიის მუდმივი მოსახლეობა მიგრანტების, მათ შორის ეთნიკური ირლანდიელების ხარჯზე, რომლებიც მანამდე სხვადასხვა ქვეყნებში ცხოვრობდნენ და მუშაობდნენ. [10]

მიმღებ ქვეყანაში მიგრაციის ნეგატიური ზემოქმედება ადგილობრივ ხელფასებზე ან შრომით მონყობაზე უმნიშვნელოდ შეიძლება ჩაითვალოს. კონკურენცია პრაქტიკულად არ წარმოიშობა, მას უფრო მეტად ურთიერთშევესება ცვლის. პოსტინდუსტრიულ ქვეყნებში სამუშაო ძალაზე მოთხოვნის სტრუქტურას ერთგვარად ქვიშის საათის ფორმა აქვს, რაც იმას ნიშნავს, რომ შრომის ბაზარზე უფრო მეტი მოთხოვნაა მაღალ ან დაბალკვალიფიკაციურ შრომაზე. რაც შეეხება „შუა არეალს“, აქ კონკურენცია მაღალია და ადგილობრივი შრომის მიწოდებასაც ვერ აკმაყოფილებს. მიგრაციული ნაკადები იმ ნიშას ავსებენ, სადაც მეტი თავისუფლებაა.

შრომითი მიგრაცია ევროკავშირისათვის გარკვეული ამორტიზატორის როლში გამოდის ეკონომიკური კრიზისების შემთხვევაში. საერთოდ, ეკონომიკური თვალსაზრისით, მიმღები ქვეყანა მიგრანტებით უფრო მეტ სარგებელს ნახულობს. იაფი სამუშაო ძალის ხარჯზე წარმოების დანახარჯების შემცირებით, განათლებაზე ეკონომიის განევიტ და ა.შ..

აღმოსავლეთის პარტნიორობის ქვეყნებიდან მიგრაცია უფრო ნაკლებ სოციალურ ტვირთს წარმოადგენს ევროკავშირისათვის და მათთვის ზოგადად ეს უფრო ხელსაყრელია.

ევროკავშირის იმიგრაციული კანონმდებლობა უფრო ლიბერალური იყო გაფართოების კანდიდატ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების მიმართ, ვიდრე აღმოსავლეთის პარტნიორობის შემთხვევაში, რაც მიუთითებს, პირველი მათთვის ეკონომიკურად უფრო მომგებიანია. ეს აიხსნება იმით, რომ ევროკავშირის შრომის ბაზარზე უფრო ლიბერალური დაშვება პროფესიების ურთიერთშევესებაზე, დეფიციტისა და ჩავარდნების ამოვსებაზე, უფრო უკეთ მუშაობს. შემზღუდავი ჩარჩოები, პირიქით, აფერხებს მობილობას და მიგრაცია ეკონომიკური ციკლის გამოსწორების მექანიზმად ნაკლებად გამოდგება.

მიგრაციის პროცესში ხშირია შემთხვევები, როდესაც შედარებით მაღალი კვალიფიკაციის ადამიანები მიმღებ ქვეყანაში შედარებით დაბალი მოთხოვნების მქონე სამუშაო ადგილებზე

საქმდებიან, რაც ნელ-ნელა მათი კვალიფიკაციის დაკარგვას იწვევს.

კვალიფიკაციის დაკარგვის მნიშვნელოვანი წანამძღვარი ინსტიტუციონალური ბარიერია, როგორცაა პროფესიული კვალიფიკაციის აღიარება. აქ ენობრივი ბარიერიც მოქმედებს. კვალიფიკაციის დაკარგვა ასევე გამომდინარეობს იქედანაც, თუ რა პერიოდის განმავლობაში იმყოფება კონკრეტული პიროვნება მოცემული ქვეყნის შრომის ბაზარზე. მიგრანტების ნაწილი, როგორც წესი, მიმღებ ქვეყანაში ინტეგრირებას ახდენს და უკან ნაკლებად ბრუნდება.

საქართველოსთვის განვითარების მოცემულ ეტაპზე შრომითი მიგრაცია აუცილებელი ელემენტს წარმოადგენს, ამდენად იგი აღიარებულ უნდა იქნას ეროვნული სტრატეგიის ნაწილად და გამყარდეს ინსტიტუტურად. უნდა ჩამოყალიბდეს ერთიანი მიდგომა შრომითი მიგრაციული ნაკადებიდან მაქსიმალური სარგებლის მიღების შესახებ.

წარმოშობის ქვეყანა უნდა ეხმარებოდეს მიგრანტებს გამგზავრებამდე და მას შემდეგ. შესაბამისი სტრატეგიის შემადგენელ ელემენტებს წარმოადგენს სამუშაოზე მომწყობი ორგანიზაციების რეგულირება, ფინანსური კონსულტაციების ორგანიზება, საკონსულო მომსახურების უზრუნველყოფა, უცხო ენის სწავლების სისტემის ჩამოყალიბება, დაბრუნებაში დახმარება და შემდგომი რეინტეგრაციის განხორციელება ეკონომიკურ, სოციალურ, ინსტიტუციონალურ და სამართლებრივ გარემოში. [7]

კომპლექსური საინფორმაციო ცენტრების მეშვეობით შესაძლებელი გახდება მიგრანტთა კვალიფიკაციური შესაფუძისობის მიღწევა ევროკავშირის შრომის ბაზრებისადმი, ინფორმაციის მიწვდენა ვაკანსიების შესახებ. პოტენციური მიგრანტებისთვის გარემო უფრო გამჭვირვალე გახდება და შრომის ბაზარიც უკეთ დაბალანსდება. ევროკავშირთან შესაძლებელია თანამშრომლობის გაღრმავება, რითაც ევროკავშირი არანაკლებ არის დაინტერესებული.

მიგრანტების ხელშეწყობი შუამავლობის საქმიანობის გამჭვირვალობა სასარგებლოა როგორც მიგრანტების წარმოშობის, ისე მიმღები ქვეყნებისთვის. ასიმეტრიული ინფორმირებულობა შუამავლებს ხელსაყრელ მდგომარეობაში აყენებს მიგრანტებთან შედარებით, რის მეშვეობითაც შუამავლები გარკვეულ რენტას ღებულობენ. დიასპორამ ევროკავშირში სოციალური უსაფრთხოების გარკვეული ბალისის და საინფორმაციო შუამავლის როლი უნდა შეასრულოს. მათვე უნდა მოიზიდონ წარმოშობის ქვეყანაში ინვესტიციები და ცოდნა, რაც ხელს შეუწყობს კაპიტალისა და შრომის ბაზრების დისპროპორციების დაბალანსებას. ევროკავშირის შესაძლო დახმარებით უნდა შეფასდეს თანამშრომლობის არსებული მექანიზმები და მიგრაციის საერთო სტრატეგიის ჩარჩოებში დაიხვეწოს ურთერთობები დიასპორასთან.

მიუხედავად იმისა, რომ ვიზალიბერალიზაცია არ გულისხმობს შრომის ბაზრის ლიბერალიზაციას, როგორც ასეთს, ეს არის მიგრანტთა უფრო ადვილი საწყისი შეღწევის უზრუნველყოფის კონკრეტული ნაბიჯი. ამით გაიზრდება მოკლევადიანი და სეზონური მობილობა. ამგვარი მობილობით ევროკავშირი ცდილობს არსებული შიდა შრომის ბაზრის მოუქნელობის შერბილებას და პროფესიული სტრუქტურის რეგულირებას. ამდენად, ვიზალიბერალიზაცია შეიძლება შეფასდეს, როგორც შრომის ბაზრის ლიბერალიზაციისკენ გადადგმული ნაბიჯი.

მოკლევადიანი ვიზიტების ვიზალიბერალიზაციის დამატებითი უპირატესობაა ოჯახური კონტაქტების გაადვილება. მყარდება კონტაქტები დიასპორასა და წარმომშობ ქვეყანას შორის, რაც ინვეს ვაჭრობიდან და საქმიანი კავშირებიდან პოტენციური სარგებლის გადიდებას. ასევე გაიზრდება ინფორმაციისა და ტექნოლოგიების მიმოქცევა.

შრომის ბაზრის გრძელვადიანი რეგულირების დამატებითი ინსტრუმენტების შემოღება წარმოადგენს შემდგომ ნაბიჯს მობილობის გაუმჯობესებისათვის. გრძელვადიანი სავიზო რეგულირება ევროკავშირის წევრი ქვეყნების კომპეტენციაა.

აქ გამოსაყენებელია ორმხრივი თანამშრომლობის ფორმატი ქვეყნებთან. ევროპა თანდათან გადადის მკაცრი ადმინისტრაციული პოლიტიკიდან შრომის ბაზრის პრიორიტეტულობის აღიარების პოლიტიკაზე. მისი მიზანია შრომის ბაზრის გაწონასწორება. ევროპაში დაშვების ლიბერალიზირების პროცესის გარდა მიმდინარეობს მუშაობა მიგრაციული შრომითი ნაკადის რაციონალური განაწილებასა და ეფექტურად დასაქმების ხელშეწყობაზე. მაგალითად, სამუშაოს ნებართვის ვადის გასვლის შემდეგ მიგრანტს ეძლევა დამატებითი დრო ახალი სამუშაოს მოძებნისათვის.

შრომის ბაზრის სრული ლიბერალიზაცია წარმოადგენს პოლიტიკურ გადაწყვეტილებას, რომელიც სასარგებლოა როგორც წარმომშობი, ისე მიმღები ქვეყნებისთვის, ასევე მიგრანტებისთვის. ევროკავშირის კვლევების [13] მიხედვით სრული ლიბერალიზაცია შემდგომ მიგრაციულ ნაკადებს დიდად არ გაზრდის, სამაგიეროდ შრომის ბაზრების გაწონასწორებით მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტი მიიღწევა. შემცირდება ყველაზე მნიშვნელოვანი, არაპროფესიით მუშაობის, დანაკარგის ოდენობა, რადგან გაჩნდება მეტი შანსი განათლების შესაბამისი პროფესიის მოძებნისთვის და რაც ორივე მხარისათვის არის ხელაყრელი.

აღმოსავლეთის პარტნიორობის და, მათ შორის, საქართველოს სახით ევროკავშირი ჯერ კიდევ ხედავს სამიგრაციო პოტენციალს, რომელიც არასრულად არის ათვისებული. საქართველოდან მიგრანტების ინტეგრაციისათვის ევროკავშირი სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელებას გეგმავს: პროფესიული უნარების, კვალიფიკაციის აღიარება, სოციალური უფლებების დაცულობის უზრუნველყოფა, ინფორმაციული ხარვეზების აღმოფხვრა, მეუღლეების შრომითი მოწყობასთან დაკავშირებული ბარიერების აღმოფხვრა, სტუდენტების დასაქმებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მუშაობა და სხვა [13].

დღესდღეობით საქართველოს არ აქვს რატიფიცირებული შრომითი მიგრაციის სფეროს მარეგულირებელი ძირითადი

კონვენციები. მათ შორის გაეროს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის შრომითი მიგრაციის მარეგულირებელი ძირითადი კონვენციები. შრომით მიგრაციასთან დაკავშირებული ნორმები მიმოფანტულია სხვადასხვა კანონში, რომლებიც ფრაგმენტული ხასიათისაა და სრულყოფილად ვერ არეგულირებს მოცემულ სფეროს. [2;3;4;5;6;]

ორმხრივი ურთიერთობების კონტექსტში ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის თანამშრომლობა შრომითი მიგრაციის რეგულირების სფეროში. ევროპის სამეზობლო პოლიტიკამ და აღმოსავლეთ პარტნიორობის ინიციატივამ სერიოზული ბიძგი მისცა მიგრაციის მართვის სისტემის განვითარებას ქვეყანაში. საქართველოს რატიფიცირებული აქვს „ევროპის სოციალური ქარტია“, რომლის დებულებები შრომით მიგრაციასთან დაკავშირებით, ქვეყნისთვის აღსასრულებლად სავალდებულოა, აგრეთვე, სხვა კონვენციებიც, რომლებიც გარკვეულწილად ეხება შრომითი მიგრაციის სფეროს: „დასაქმების კერძო სააგენტოების შესახებ“; „დასაქმების სამსახურის ორგანიზების შესახებ“; „შრომისა და დასაქმების სფეროში დისკრიმინაციის შესახებ“; ტრეფიკინგის საკითხების მარეგულირებელი კონვენციები და სხვა.

2009 წელს ხელმოწერილი დეკლარაცია „პარტნიორობა მობილურობისთვის“ 2010 წლიდან მოქმედებს. ინიციატივა მიზნად ისახავს არალეგალურ მიგრაციასთან ერთობლივ ბრძოლასა და ლეგალური მიგრაციის ხელშეწყობას. შესაბამისად, იგი ითვლისწინებს თანამშრომლობას მიგრაციასთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა შრომითი მიგრაცია, რეადმისია, რეინტეგრაცია, დიასპორა, დოკუმენტების უსაფრთხოება, შრომის ბაზარი და პროფესიული კვალიფიკაციის აღიარების საკითხი. ინიციატივის ფორმატში ხორციელდება რამდენიმე პროექტი, რომელთაგან ზოგიერთი უკვე დასრულებულია.

„საქართველოს მოქალაქეების საქართველოდან გასვლისა და შემოსვლის წესების შესახებ“ კანონის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია საქართველოს მოქალაქეთა ემიგრაციაში წასვლის

საკითხების განხილვა და გადაწყვეტა. ამჟამად მოქმედი კანონი მიღებულია 1993 წელს, რის შემდეგაც არსებითად შეიცვალა ფაქტობრივი გარემოებები. ემიგრაციის საკითხებთან დაკავშირებული ზოგიერთი ნორმა საკმაოდ მოძველდა და პრაქტიკაში გამოყენების თვალსაზრისით მოუქნელი გახდა. ასევე, სახეზეა კანონის არსებული რედაქციის პრაქტიკული და სამართლებრივი შეუსაბამობა არსებულ რეალობასთან, რომელიც არ იძლევა საქართველოდან წასული ემიგრანტების სრულად აღრიცხვის შესაძლებლობას დანიშნულების ქვეყნების მიხედვით.

არსებული სიტუაციიდან გამომდინარე, საქართველოს წინაშე სამი ძირითადი გამოწვევა დგას:

1) პოტენციურ და ფაქტობრივ ემიგრანტთა ცნობიერების ამაღლებით და ლეგალური მიგრაციის შესაძლებლობების გაფართოებით, საქართველოს მოქალაქეების უცხო ქვეყანებში უკანონოდ ყოფნის შემთხვევების შემცირება;

2) საზღვარგარეთ ლეგალურად და არალეგალურად მყოფი ემიგრანტების უფლებების პროაქტიული დაცვა, თვითმყოფადობის შენარჩუნება, განსაკუთრებით იმ ქვეყნებში, სადაც მაღალია ქართველ ემიგრანტთა რიცხვი.

3) ემიგრაციული ნაკადების უკეთესი აღრიცხვისა და შესწავლისთვის არსებული საშუალებების დახვეწა.

დასკვნა

შრომითი მიგრაცია ქვეყნებს შორის საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი ნაწილია. თანამედროვე გლობალიზებულ სამყაროში მისი მასშტაბები უფრო და უფრო იზრდება. საქართველოც ღრმად იქნა ჩათრეული პროცესებში. ევროპის რეგიონული ინტეგრაციისა და მასში ჩართულობის საქართველოს მხრიდან მაღალი დაინტერესების გამო საკითხი კიდევ უფრო მეტ აქტუალობას იძენს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ანთაძე ც. შრომითი მიგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკა საქართველოში. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. მიგრაცია 7. თბილისი. 2016. გვ. 146-168.
2. საქართველოს მთავრობის დადგენილება N199 „საქართველოს შრომის ბაზრის ფორმირების სახელმწიფო სტრატეგიისა და საქართველოს შრომის ბაზრის ფორმირების სახელმწიფო სტრატეგიის რეალიზაციის 2013-2014 წლების სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“. თბილისი. 02/08/2013
3. საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს შრომის კოდექსი“. თბილისი. 17/12/2010
4. საქართველოს კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“. თბილისი. 27/10/2015
5. საქართველოს კანონი „შრომითი მიგრაციის შესახებ“. თბილისი. 01/04/2015
6. საქართველოს 2016-2020 წლების მიგრაციის სტრატეგია. მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია. თბილისი. 30/11/2015.
7. ტუხაშვილი მ. საქართველოს სამრეწველო ქალაქებში დაბრუნებული ემიგრანტები და მათი ეკონომიკური რეინტეგრაციის პრობლემები. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. მიგრაცია 5. თბილისი. 2011. გვ. 95-199.
8. ქარდავა ე., ფიფია ს., ცერცვაძე ი. შრომითი მიგრაციის სამართლებრივი რეგულირების ასპექტები (შედარებითი მიმოხილვა). ფრიდრიხ ებერტის ფონდი. თბილისი. 2014. -70გვ.
9. ჭელიძე ნ. შრომითი ემიგრაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოში. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. თბილისი. 2006. -198გვ.
10. Молодикова И.Н. Интеграция мигрантов в Западной Европе в начале XXI века. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. მიგრაცია 1. თბილისი. 2007. გვ. 15-34.

11.Badurashvili Irina. Main Emigration and Internal Migration Trends in Georgia Since Independence. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. მიგრაცია 6. თბილისი. 2013. გვ. 50-66.

12.Price M. Chacko E. The Role of the Diaspora in Development: the Case of Ethiopian and Bolivian Immigrants in the USA. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. მიგრაციის კვლევის ცენტრი. მიგრაცია 5. თბილისი. 2011. გვ. 5-19.

13.Миграция из стран Восточного партнерства в Европейский Союз – возможности для лучшего будущего
ოფიციალური საიტი http://www.eapyouth.eu/sites/default/files/documents/migration_from_e_partnership_rus.pdf

14.საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო, ოფიციალური საიტი <http://www.mra.gov.ge/geo/static/55>

REFERENCES:

1. AnthadZe c. State policy of labor migration. Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Migration 5. Tbilisi 2011. P. 5-19.

2. Resolution of the Government of Georgia N199 „On Approval of the State Strategy on the Formation of the Labor Market of Georgia and Action Plan of 2013-2014 of the State Strategy for the Formation of the Labor Market of Georgia”.02/08/2013

3. Organic Law of Georgia „Labor Code of Georgia”. Tbilisi.17/12/2010

4. Law of Georgia on Public Service. Tbilisi.27/10/2015

5. Law of Georgia on Labor Migration. Tbilisi. 01/04/2015

6. Migration Strategy of Georgia 2016-2020. Migration Issues

Government Commission. Tbilisi. 30/11/2015.

7. Tukhashvili M. Emigrants returned to industrial cities of Georgia and their economic reintegration problems. Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Migration 5. Tbilisi 2011. P. 95-199.

8. Kardava E. Pipia S. Tsertsvadze I. Aspects of legal regulation of labor migration (comparative review). Friedrich Ebert Foundation Tbilisi. 2014. P. -70.

9. Chelidze N. Labor Emigration in Post-Soviet Georgia. Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Tbilisi 2006. P. -198.

10. Molodikova I.N. Integration of migrants in Western Europe at the beginning of the 21st century. Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Migration 1. Tbilisi 2007. P. 15-34.

11. Badurashvili Irina. Main Emigration and Internal Migration Trends in Georgia Since Independence. . Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Migration 6. Tbilisi 2013. P. 50-66.

12. Price M. Chacko E. The Role of the Diaspora in Development: the Case of Ethiopian and Bolivian Immigrants in the USA. Ivane Javakhishvili Tbilisi state university. Migration research centre. Migration 5. Tbilisi 2011. P. 5-19.

13. Migration from the Eastern Partnership countries to the European Union - opportunities for a better future; official site http://www.eapyouth.eu/sites/default/files/documents/migration_from_e_partnership_rus.pdf

14. Ministry of internally displaced persons from the occupied territories, accommodation and refugees of Georgia. <http://www.mra.gov.ge/geo/static/55>

**LABOUR MIGRATION - GEORGIA, THE EASTERN
PARTNERSHIP AND VISA LIBERALIZATION**

Guram Sapharidze,

PhD Student,

Batumi Shota Rustaveli State University,

RESUME

The actuality of population migration process in modern globalized world is rising. Especially it is connected with labor migration caused of disbalances at the labor and other resource markets. These processes also affect on Georgia and according to that there is a huge interest of society on these issues. Labor migration, as a necessary element of the economic development should be acknowledged as a part of national strategy and institutionalized.

Key words: Labour migration, Visa liberalization.